VILNIUS Sekmadienis, 1930 m. Birželio mėn. 1 d. IV metai

VISŲ ŠALIŲ PROLETARAI, VIENYKITĖS.

Pirmyn!

№ 11 (67)

Kas vergo retežių nedrįsta numest—
Tas laisvas niekuomet nebus! J. Janonis.

SOCIALDEMOKRATŲ ORGANAS.

KORESPONDENCIJOS Adr.: Wilno, Urząd Pocztowy 1. Skrytka Nr. 115. Red. adr. ul. Bonifraterska 6—2.	EINA DU KARTU PER MĖNESĮ	Prenumerata: Lenkijoj metams 4 auks., pusei metų 2 auks. Lietuvoj metams 4 litai, pusei metų 2 lit. Užsieniuose dvigubai. Atskiras numeris 20 sk.

Voldemaras „valstybės išdavikas".

Lietuvos suktieji „tautos vadai" pradėjo skalbti savo nešvarius baltinius akivaizdoje visos Lietuvos. Kas seniau buvo slepiama, dabar savytarpėse diktatorių rietenose pradeda iškilti viešumon. Ypatingą sensaciją sudaro sekantis „Ryto" 117 nr. paskelbimas. „Voldemarui iškelta baudžiamoji byla už valstybės išdavimą. Prokuratūra p. Voldemarui iškėlė bylą už jo duotą spaudai intervju, kuriame buvo tvirtinama esą konstitucija neturi autentiško dokumento vertės ir k." Voldemaras tvirtina, ant dabartinės leitenantų „konstitucijos" nedėjęs savo parašo. Konstitucija esanti smetoninių išleista jam nesant Kaune, jo parašas esąs suklastuotas, bet „atsižvelgdamas į sunkią valstybės padėtį" jis nei tuoj, grįžęs į Kauną, nei vėliau tos klastos nekėlęs viešumon. Dabar jis jau nebeturi į ką „atsižvelgti" ir todel nebesivaržo pasakyti teisybę. Tokiu būdu, vienas iš „tautiškosios" vagių bandos perstato Smetoną ir kitus „tauriuosius tautos vadui", kaipo parašų falsifikatorius, apgavikus. Smetona, atsimokėdamas Voldemarui, pradeda skelbti Voldemaro juodus darbus, bet kol kas dar ne viską. „L. Aidas" kol kas iškelia tik Voldemaro žulikystes su butu, su „veikalo rašymu" ir p. Tas pats „L. Aidas" perspėja Voldemarą, kad liautųsi „tautiškas" paslaptis kėlęs viešumon, nes „siaura asmeniško pobūdžio polemika negali būti ir Jums patiems (Voldemarui) naudinga, nes ji gali vesti prie įvairių dalykų kėlimo aikštėn" („L. A." 117 nr.). Smetoniniai norėtų, kad viskas paliktų paslaptyje, o Voldemaras, norėdamas vėl atsisėsti valdžioje, nori nuvainikuoti savo konkurentus ir pasakoja apie juos ne tik nepuikius, bet tiesiog skandalingus dalykus.

Prieš Lietuvos visuomenę „tautos vadai" patys save išrengia iš tautiškų plunksnų ir parodo dienos šviesoje, koks brūdas Lietuvą valdė ir dabar dar tebevaldo. Jau ketvirti metai banda vagių apgavikų, pasiremdama durtuvu, valdo kaip norėdama Lietuvą, smaugia kraštą, vagia ir naikina krašto turtus, žiauriausiai persekioja kiekvieną drįstantį reikalauti demokratiško krašto tvarkymosi. Saujelė savanaudžių smurtininkų, pasikvietusi talkon dvarininkus, iždo mylėtojus ir gaujas perkamų karjeristų, sakosi esanti „teisėta tautiška vyriausybė" ir šeimininkauja po Lietuvą, kaip okupantai užkariautame krašte. Žiaurus teroras, karo lauko „teismai", piliečių šaudymai, perpildyti politinių, „prasikaltėlių" kalėjimai, cenzūra, karo stovis, šlykšti sauvalė visa tai yra reikalinga tik tam, kad diktatoriai, pasikrikštiję „tautos vadais", galėtų krašta plėšti, kad galėtų atimti žemę iš valstiečių ir atiduoti ją savo bičiuliams dvarininkams, kad galėtų pavergti ir išnaudoti darbininkus.

Mums nesudaro skirtumo, ar ant leitenantų „konstitucijos" yra Voldemaro parašas, ar jo nėra. Nuo to Smetonos „konstitucija" nebus nei geresnė, nei daugiau teisėta. Faktas yra, kad vienintelė Lietuvos konstitucija dabar yra plikas durtuvas, smurtininkų plėšikų rankose. Okupantų tautininkų užgaidos ir gobšumas, karo lauko „teismai", komendantų ir cenzorių sauvalė, žvalgybos provokacijos, „tautiški" kalėjimai, pirkta spauda ir gauja išalkusių karjeristų ir interesantų sudaro šiandieninės Lietuvos konsti-

tucijos turinį. Lietuvos darbo liaudžiai uždėti sunkios vergijos retežiai. Liaudis neturi pilietinių teisių, bet užtat turi nešti ant savo pečių visas valstybės išlaikymo išlaidas. Iš liaudies suplėštais mokesniais minta visa parazitų „vadų" gauja; liaudies sūnūs varomi į kariuomenę ne krašto ginti, bet savo brolius pavergti. Maža diktatorių sauja priverčia Lietuvos liaudį pačiai savo pavergėjus maitinti ir tukinti. Mes patys savo nuolaidumu ir bailumu esame savo priešai, nes duodame okupantams vagims save apiplėšti; duodame smurtininkams parazitams kareivius; mokame tokiems žulikams, kaip Voldemaras, Smetona, Tūbelis ir panašūs, mokesnius; klausome niekšų įsakymų; kantriai nešame jau ketvirtus metus pavergėjų jungą.

Ar ilgai taip bus? Kada gi pasakysime gana, paimsime plėšikams „tautos vadams" rimbą ir nuvysime juos nuo valdžios. Žinokime vieną, kad „tautos vadai" patys save nesuės; jie patys nenuvirs ir neatsisakys kraštą šmaugti. Juos reikia nuversti. Su plėšikų banda gražiais argumentais nėra prasmės kalbėti, juos reikia mušti. Todel ir Lietuvoje demokratišką santvarką galima bus tiktai revoliuciniu keliu atstatyti. Tiktai pajėga sugriaus šlykščių kruvinų diktatorių viešpatavimą ir sukurs Lietuvoje laisvą tvarką, kur ne prasivogę ponai, bet darbo liaudis bus krašto viešpats.

Todel siekdami atsikratyti savanaudės diktatūros, turime sudaryti pajėgą, kuri galės tą padaryti. Turime kelti liaudyje tą minti, kad tiktai sukūrę stiprią organizuotą pajėgą, galėsime nuversti diktatorių jungą. Savytarpės „tautos vadų" rietenos tebūnie mums tik paraginimas išplėsti agitaciją už demokratinę tvarką, kurti slaptas kovos organizacijas ir su dar didesniu pasiryžimu rengtis prie budelių valdžios nuvertimo. Tikime, kad tik sukilusi liaudis iškovos mūsų kraštui ir visiems jo gyventojams laisvę ir geresnį gyvenimą ir kiekvieno susipratusio valstiečio darbininko ir kareivio pareiga yra prie liaudies sukilimo pagreitimo visomis išgalėmis prisidėti.

Š. Knts.

Kodel buvo draudžiama minėti St. Seimo 10 metų sukaktuvės?

10 metų Steigiamojo Seimo sukaktuvės Kaune **buvo draudžiama minėti**. St. Seimo paminėjimas turėjo įvykti gegužės 15 ir 16 d. Valstybės teatre, dalyvaujant St. Seimo atstovams ir visuomenei. Paminėjimą rengė krikščionys demokratai, v. liaudininkai ir socialdemokratai. „Liet. Žinios" gegužės 10 d. pranešė iškilmingo posėdžio dienotvarkę ir pridėjo „**Leidimas gautas**", o „Liet. Aidas" parašė apie būsimą St. Seimo „mitingą", stengdamies iš anksto sumažinti jo reikšmę. Ir vienok paminėjimas neįvyko, nes **leidimas nebuvo duotas**. Diktatoriai tą šlykščią savo niekšybę atliko „pasidalinę rolėmis" — Aravičius leidmą **davė**, o komendantas Saladžius **nedavė**, o kadangi kiekvienas susirinkimas Nepriklausomoj Lietuvoj yra reikalingos dviejų leidimų — apskrities viršininko ir komendanto — tai ir St. Seimo minėjimas neįvyko. Dabar fašistai skelbia, kad leidimas buvo duotas, tik, girdi, rengėjai jo „neišnaudoję", o fašistų „Mūsų Rytojus" net prieš 3 dienas pranešė, kad rengėjai „leidimu nepasinaudojo". Iš to matyti, kad visa niekšybė su „leidimu" buvo iš anksto „tautos vadų" sutarta. Mat, ne visai patogu imti ir neleisti susirinkti pirmojo N. Lietuvos Seimo atstovams į iškilmingą paminėjimo posėdį, todel sugalvojo taip, kad būtų leidimas ir „duotas" ir „neduotas": prieš kraštą galima aiškintis, kad leidimą davėme, o apie teisybę komendantai su savo cenzoriais neleis parašyti ir bus viskas tvarkoje! Tokiu būdu bendras paminėjimas pirmojo Lietuvos Seimo negalėjo įvykti. Kas, kad St. Seimas nutiesė mūsų valstybės pamatus, proklamavo viso pasaulio pripažintą Lietuvos Nepriklausomybę, priėmė įstatymą žemės reformai vykdyti, visi tie St. Seimo nuopelnai dabar valdančios reakcijos akyse neturi jokios vertės. Dvarininkų pastumdėlis Smetona dar pernai 17 gruodžio karininkų „Ramovej" per balių išsižiojo, kad jis „padaręs klaidą", **leisdamas** susirinkti 1920 m. St. Seimui. Dabar jis savo „klaidą" atitaisė ir neleido paminėti to nekenčiamo St. Seimo sukaktuvių

Lietuvos St. Seimas buvo ilgos liaudies kovos ir pokarinės revoliucijos Rusijoje ir Vokietijoje padaras. Per Steigiamąjį Seimą prabilo liaudies masės, jos pareikalavo sau prideramos vietos gyvenime. Tegu St. Seime vyravo krikščionys demokratai, tas istorinės ir revoliucinės pirmojo Seimo reikšmės negali nuneigti. **Pats faktas, kad amžiais slėgiama Lietuvos liaudis gavo teisę būti krašto šeimininku, yra pirmaeilės svarbos įvykis.** Ką liaudis pasirinko savo atstovais, parėjo nuo plačiųjų masių susipratimo, nuo jų mokėjimo susivokti politinių grupių siekimuose, nuo sugebėjimo savo siekimus organizuotai ir nuosekliai ginti. Svarbu yra pats pagrindas, kad liaudis per savo atstovus kraštą tvarko, o atstovų pasirinkimas yra politinio prityrimo ir susipratimo reikalas. St. Seimas kaip tik ir buvo liaudies valios reiškėjas ir kaipo tokį mes jį minime, nors ne visi St. Seimo išleistieji įstatymai darbo liaudžiai buvo lygiai naudingi.

Po gruodžio perversmo įsigalėjo Lietuvoje reakcijos diktatūra, kuri liaudžiai atėmė teisę būti krašto šeimininku. Smetona ir jo pakalikai, atstovaudami reakcingųjų turčių sluoksnius, tiktai diktatūros priemonėmis gali valdyti. Liaudis savo atvirų priešų niekada nerinktų į Seimą, todel demokratišku keliu Smetona niekada nebūtų priėjęs prie valdžios. Tiktai paminęs liaudies teises ir atsirėmęs ginklu, Smetona gali dvarininkų ir storkaklių naudai mūsų šalį valdyti. Pateisinimui savo viešpatavimo, Smetona ir jo šalininkai skelbia, kad liaudis yra durna, kad ji nemoka atskirti tikro „tautos vado" nuo „bačkininko". Todel smetoniniai diktatoriai smurtu pasisavino sau teisę Lietuvą valdyti. Būdami liaudies teisių priešai, diktatoriai negali niekada prileisti prie teisingų Seimo rinkimų, jiems ir pats vardas Seimas yra baisus ir nemalonus. Todel jie ir uždraudė minėti sukaktuves St. Seimo, kurs susirinko liaudies įgaliotas ir liaudies vardu Lietuvą valdė.

Demokratinė opozicija—socialdemokratai ir liaudininkai—St. Seimą minėjo Universitete, kuriame renkantis nereikia jokių leidimų iš policijos ir komendantų. Mat, universitetas turi autonomiją, ir jo rūmuose ne policija su komendantu, bet paties univer-

siteto rinktieji organai šeimininkauja. Universiteto „autonominėmis“ salėmis gali naudotis tiktai universiteto mokytojai ir klausytojai, todel ir St. Seimo minėjimo iniciatyvą turėjo pasiimti studentų socialdemokratų ir liaudininkų organizacijos. Provincijoj St. Seimas irgi niekur nebuvo leista minėti. Universitetas, dabartiniame Lietuvos užglušintame gyvenime, dažnai yra vienintelė vieta, kur galima karts nuo karto padaryti koks susirinkimas. Diktatoriams universiteto autonomija senai bado akis, todel jie ir rengiasi padaryti autonomijai galą.

Krikščionys, neleidus minėti St. Seimo sukaktuvių Valstybės teatre, nuo minėjimo universitete visai atsisakė. „Liet. Žinios“ tvirtina, kad derybos su tautininkais juos nuo tos demonstracijos atbaidžiusios. Sezoniniai demokratai krikščionys už gerą užmokesnį niekada nepasidrovės visą savo dirbtiną „demokratiškumą“ parduoti. Klausimas jiems tik eina apie kainą. Bet toks ar kitoks krikščionių nusistatymas negali paveikti į liaudies kovą del savo teisių. Kova už tai, kad Lietuvoj šeimininkautų ne gauja smurtininkų ir liaudies priešų, bet pačios liaudies laisvai rinktas Seimas, tęsis iki liaudies pergalės.

Bet pergalė pati neateis, smurtininkai valdžios iš savo rankų „gerumu“ nepaleis. Demokratišką Seimą reikia iškovoti.

Pol. emigrantų vargai.

Iš draugų Lenkijoj ir Vokietijoj gauname daugybę laiškų, kur nupasakojama begalinis mūsų draugų vargas. Didžiausia nelaimė tai stoka darbo, kurio šiais sunkiais metais daugumas neturi. Iš Karaliaučiaus, Lodzės, Sosnovco, Gardino ir kitų vietų pranešama, kad ne tik žiemos metu, bet ir atėjus pavasariui darbų nėra. Bedarbių pašalpos daugumas nebegauna, nes veik visi jau daugiau kaip 17 savaičių yra bedarbiai, o bedarbių pašalpa yra mokama Lenkijoj tiktai 17 savaičių. Vokietijoj tas pats, svetimšaliams yra daroma visokių kliūčių darbo ieškant, bedarbių pašalpos svetimšaliams taip pat sunkiau prisiprašyti. Daug mūsų draugų jau ilgą laiką kenčia badą.

Sunkiai verčiasi ir tie, kurie turi darbo, ypač Lenkijoj, kur uždarbiai yra begalo menki. Lodziuje keli emigrantai dirba po 2 dienas per savaitę, uždirbdami po 4 zlotus per dieną. Iš tokio uždarbo negalima nei išgyventi nei badu numirti. Kiti vėl, dirbantieji prie žemės kasimo darbų, už 13 valandų darbo uždirba iki 4 zl. dienai. Gardine dirbtuvėse uždarbis siekia 3 zl. dienai, o prie lauko darbų ir dar mažiau tegalima uždirbti. Praeitą žiemą buvo atsitikimas, kad vienas emigrantas Rytprūsiuose iš bado, neturėdamas jokios išeities, šoko nuo tilto į upę...

Palyginamai geriau verčiasi draugai Latvijoje ir turintieji darbo Vokietijoj. Bet Latvijos valdžia, Lietuvos valdžios įprašyta, emigrantams nenori leisti Latvijoj gyventi. Reikia privargti, kol gauni pas ką užtarimą ir išprašai vizą keliems mėnesiams.

Dedame kelius laiškus, kurie nušviečia tą skurdą, kokiame atsidūrė daugumas politinių emigrantų.

Iš Lodzės rašo:

„Diena po dienos sulaukiau pavasario ir buvau daugiau kaip tikras, kad jis bus mano dabartiniame gyvenime saulėta diena. Tikėjausi po ilgų žiemos „atostogų“ gauti darbo ir užsidirbti ant pragyvenimo.

„Ne taip atsitiko, kaip maniau. Tą 17 savaičių pašalpa 24 balandžio pasibaigė. Atsargos grašio sukriauti iš 9 auksinų pašalpos savaitei, nebuvo galima. Taip, jog prieš akis stojasi bado šmėkla.

„Tiesa, pasibaigus pašalpai iš nedarbo fondo valdžia duoda šiokią tokią vienkartinę pašalpą, bet tiktai Lenkijos piliečiams, o mums, neturintiems pilietybės, belieka tik už paskutinę pašalpą nusipirkti sau virvę..

„Darbas gauti fabrike neįmanoma. Jau kiek vaikščiojau į darbo biržą, bet jokių rezultatų nematyti. Tiesa, prasidėjo magistrato darbai, bet darbo birža į tuos darbus pakol kas neskiria, nes šįmet magistratas prisiunčia sąrašus ir darbo birža pagal tuos sąrašus siunčia į darbą. Papulti į tą sąrašą galima tiktai turint rekomendacijas. Man asmeniniai surasti tokias rekomendacijas sunku, nes neturiu į ką kreiptis, o ir su kalba šlubuoju . . . “ *S.*

Iš Zabiniec rašo:

„Kaip laukėme vykdami į darbą stipriai apsigavome. Padirbus kurį laiką įspūdis ne koks. Pereitų metų mokesnis šįmet žymiai sumažintas, nieko negalima išdirbti, vien tik maistui galime užtekti. Darbas sunkus, jog sunkesnio ir būti negali. Dirbame akordiniai, maistą imame ant kredito iš krautuvės. Gavę už darbį apmokame krautuvei ir nieko nelieka kitiems reikalams. Už 13 valandų darbo daugiau kaip 4 zlotus negalima išdirbti, nuplyšome visi, suvargome. Keli draugai sergalioja. J., M. ir P. pradėjo eiti iš gerklės kraujas...

„Gyvename labai skurdžiai, pabaigus darbą neturime kur pailsėti. Mažam kambariuke talpinamies 20 žmonių, ankšta, nešvaru . . . “ *D.*

Iš Rytprūsių rašo:

„Girdėjau, kad daug draugų nori važiuoti į Vokietiją, bet ir čia sunku gyventi, net ir turint darbo, bet mes, kurie jau papratome pas prūsus vergauti, tad rodos, kad taip ir turi būti. Naujai atvykusieji ir pakliuvę į tokias sąlygas pas būrą, kaip mes, manys, kad pas patį velnią atsidūrė . . . “ *S.*

Tokių nusiskundimų girdime iš visų draugų. Kai kurie draugai jau trečius metus taip vargsta: per žiemą badą kenčia, o vasarą kelius mėnesius už menką atlyginimą pas būrą vergauja.

Negeresnė padėtis yra ir dirbančiųjų Liuksemburge. Šias dienas į „Pirmyn“ redakciją atėjo laiškas, kuriame rašoma, kad vienas emigrantas negaudamas darbo išėjo pėsčias į Lenkiją, o tuo tarpu kiti pėsti iš Lenkijos eina į Liuksemburgą...

Politinių emigrantų varge atsispindi iš dalies bendras darbininkų klasės skurdas ir bėdos. Nedarbas veik visose šalyse yra didžiausia darbininkų rykštė. Bet be to, pol. emigrantai kenčia dar ir del to, kad jie yra svetimi, jokiomis sutartimis nei konvencijomis nesaugomi. Jei kenčia vietinis darbininkas, tai pol. emigrantas kenčia dvigubai: svetimą, beteisį ir kiekvienas darbdavys yra linkęs daugiau išnaudoti, mažiau jam mokėti. Gardine buvo toks atsitikimas: sustreikavo kartono fabriko darbininkai. Suprantama, kad su visais streikavo ir keli ten dirbusieji politiniai emigrantai. Streikas buvo laimėtas, bet nežiūrint laimėjimo pol. emigrantai vis vieno nukentėjo. Darbdavys „pasipyktinęs“, kad svetimi atėjūnai „drįsta“ nebūti streikalaužiais, visiems emigrantams darbą atsakė. Kitur darbas gauti sunku, veik visai negalima. Tokiu būdu tenka kęsti badas.

Ką galima padaryti, kad pol. emigrantų padėtį kiek palengvinus? Tai yra klausimas, kuris rūpi ir emigrantų organizacijai ir kiekvienam draugui. Iškėlus tą klausimą tenka atsakyti, kad emigrantų vargai, kaipo emigrantų, pasibaigs tiktai grįžus į Lietuvą. Bet grįžimas į Lietuvą kuo mažiausiai pareina nuo politinių emigrantų. Tie, kieno rankose dejuoja šiandien visa Lietuva, apie leidimą emigrantams grįžti ir nemano. Į Lietuvą kol kas kelias atviras tiktai judošiams ir niekšams, kurie nesigėdija savo sąžine prekiauti. Jau per-

nai metais Smetonos-Voldemaro garsusis šnipų „amnestijos įstatymas“ įviliojo kelius emigrantus į kalėjimą, ir dabar žvalgyba už „pasidarbavimą tėvynei“ žada įsileisti į Lietuvą, bet apie amnestiją pol. kaliniams ir emigrantams tylu.

Esamose sąlygose tiktai vienas būdas yra emigrantų būvį palengvinti — surasti darbo. Kai kurie draugų nori vykti Prancūzijon, kiti Belgijon, tikėdamiesi ten lengviau darbo gauti. Iš organizacijos pusės turi būti padaryta visa, kad palenginus bedarbiams išsikelti ten, kur yra vilties gauti darbo. Tenka dėti pastangas, kad ir gyvenamose šalyse būtų galima susirasti darbas, nes kiekvienas išvažiavimas į kitą kraštą yra surištas su išlaidomis ir sunkiai įveikiamais formalumais. Vykstant be reikalingų dokumentų dažnai tenka pakelti daug didesni sunkumai.

Bet kokie žygiai, del palengvinimo sunkaus emigrantų, ypač bedarbių, būvio, gali pasisekti tik tiek, kiek jie bus remiami vietos darbininkų organizacijų. Del to būtina kiekvienam draugui turėti ryšių su vietos profesinėmis sąjungomis, tas pats privalo rūpėti ir mūsų organizacijai. Tai yra vienintelis kelias pagerinti vargingą emigrantų padėtį ir išsiversti iki to laiko, kada galėsime grįžti į savo kraštą prie pamesto darbo, tarnysčių, prie laukiančių šeimynų.

J. Dgn.

Neduokime save suprovokuoti!

Iš kelių vietų iš Lietuvos gavome laiškų, kuriuose mūsų draugai rašo, kad į juos kreipėsi „komunistų atstovai“ del susitarimo, kaip vietoje įgyvendinti „bendrą frontą“. Tie patys draugai kuris laikas pradėjo gauti ir komunistinę literatūrą, kurios jie ne iš ko neprašė. „Komunistų atstovai“ siūlydami tartis del bendro fronto tvirtina, kad emigrantų socialdemokratų vadovybė su komunistais jau esanti susitarusi, vienas socialdemokratų atstovas esąs net išvykęs į Minską del galutino „susitarimo“.

Mes perspėjame draugus, kad tokiem „atstovams“ parodytų duris. Tai yra arba žvalgybos agentai, arba gal ir komunistų savotiška „bendro fronto“ taktika. Vienaip ar kitaip tuos „atstovus“ reikia paprašyti, kad mestų savo misiją. Reikia manyti, kad greičiausiai tai bus žvalgybos agentai, norintys iš „kairės“ prieiti prie priešfašistinių darbuotojų socialdemokratų, kad juos paskui išgaudžius. Ne taip senai, 1926 metų pavasarį, žvalgyba buvo pasiuntusi visą eilę savo agentų ardyti socialdemokratų partiją. Tie agentai, prisimesdami didelais komunistais, kuo šlykščiausiai puldavo socialdemokratus. Darbininkų susirinkimuose tokie Uspenskiai—Povylaičiai, Amaleriai ir k. buvo didžiausi komunistai rėksniai. Tie provokatoriai visur agitavo balsuoti už komunistų sąrašus, statė net patys savo „kairius“ sąrašus. Kai kurie iš tų provokatorių buvo giliai įleidę šaknis į pačią komunistų partiją. Uspenskis buvo net vienas iš žinomesnių komunistinio „Valstiečių Žodžio“ „literatų“. Tokių provokatorių pilna ir dabar komunistuose. Po gruodžio perversmo daug komunistų liko išgaudyta, kiti išbėgo į Rusiją, o tuo tarpu visi provokatoriai pasilikę tęsė savo darbą toliau, ką matome iš paskutiniųjų didelių komunistų areštų. Didžiausieji „bendro fronto“ (socialdemokratų partijos ardymo) veikėjai labai dažnai pasirodo, kaipo žvalgybos agentai. Todel visai galima, kad žvalgyba ir dabar bando eiti išmėgintais keliais ir per savo agentus komunistų partijoj ieško „bendro fronto“ su priešfašistiniu judėjimu.

Emigrantų socialdemokratų organizacija jokių derybų su komunistų partija nėra vedusi ir nemano vesti. Šiuo tarpu tarp komunistų ir socialdemokratų bet koks bendras darbas yra negalimas ir jis tol bus negalimas, kol komunistai laikysis savo dabartinės, darbininkų judėjimo skaldymo ir ardymo, taktikos. „Bendras frontas“ komunistams yra tik taktiškas manevras, pagelba kurio jie tikisi įnešti nesusipratimus į socialdemokratų eiles. Komunistai skelbia, kad socialdemokratai tai esą „fašistų agentai“, „kairioji buržuazijos partija“, Lietuvoje net primeta socialdemokratams „agentavimą“ Pilsudskiui ir t. p. Nežiūrint į tą, komunistai karts nuo karto kalba apie „bendrą frontą“ su socialdemokratais. Kokios vertės gali būti tas „bendras frontas“ Lietuvos darbininkai mato iš komunistų "diktatūrai pataikaujančios taktikos po gruodžio perversmo, iš jų „veikimo“ ligonių kasose, iš donosų žvalgybai apie socialdemokratų nelegalų veikimą ir t. p. Kaip prieš 1926 m. seimo rinkimus, taip ir po gruodžio perversmo, komunistų veikimas Lietuvoje yra tiktai buržuazijai ir diktatūrai naudingas. Tuo mes nesakome, kad kiekvienas komunistas yra sąmoningas Voldemaro agentas (netrūksta pas komunistus ir tokių), bet ardydami darbininkų eiles, įnešdami į darbininkų tarpą savytarpės neapykantos, komunistai, norėdami ar nenorėdami, padeda Lietuvos diktatūrai smaugti kraštą. 1926 valdant demokratiškai vyriausybei, komunistų rėkavimai ir tušti grasinimai labai daug padėjo fašistams įsigalėti, o po gruodžio perversmo komunistų veikimas padeda diktatūrai laikytis.

Norintieji įvertinti komunistų „bendro fronto“ vertę gali pažvelgti į Rusiją, kur tūkstančiai socialistų yra laikomi kalėjimuose ir ištrėmimuose. Sibiro užkampiuose, Solovkų salose, „raudonuose“ „proletarų diktatūros“ kalėjimuose pilna yra socialistų, kankinamų už savo įsitikinimus. Nuo ten reikėtų pradėti vykinti „bendrą frontą“, o kol Rusijoj socialistams neduodama nė mažiausios galimybės veikti, tol mūsiškių komunistų „bendro fronto“ linksniavimas yra tik veidmainiški žodžiai.

J. S.

Socialistinis Darbininkų Internacionalas į Sov. Rusijos Darbininkus.

Social. Darb. Intern. (SDS) vykdomasis komitetas kreipėsi į Sovietų Rusijos Darbininkus su atsišaukimu, kurį del jo svarbos ištisai paduodame:

Sovietų Sąjungos Darbininkai!

Rimtą valandą kreipiamies į jus.

Mes žinome: jums be pertrūkio įtikinėja, kad viso pasaulio socialistinės partijos tai „social-fašistai“, „kapitalo lekajai“, „darbininkų klasės išdavikai“. Bet po mūsų vėliavomis spiečiasi vis didėjantys milijonai darbininkų, išėjusių žiaurią politinės ir ekonominės kovos mokyklą, pergalėjusių milžiniškus sunkumus, kad sukurus galingas profesines, ekonomines ir politines savo klasės organizacijas ir jų pagelba kovojus už socializmo idealus. Nejaugi jus galite patikėti, kad tie milijonai kovojančių proletarų nesupranta patys savo reikalų ir patys save „išduoda!“ Vardu šitų organizuotų milijonų mes kreipiamies į jus.

Gilus rūpesnis del rusų revoliucijos likimo kįla visų šalių socialistiniuose darbininkuose. Jie girdi apie badą, siaučiantį jūsų miestuose. Jie žino, kad jūsų darbo sąlygos dažnai yra dar blogesnės, kaip darbo sąlygos darbininkų kapitalistinėse šalyse. Jiem yra žinomas prievartos metodų valstiečių kolektivizacijoj

bankrotas. Ir su pasipyktinimu jie girdi apie nesiliaujantį ir dar net didėjantį kruviną terorą.

Soc. Darb. Internacionalas baimijasi, kad tęsimas šitos pragaištingos politikos iškas bedugnę tarp abejų klasių, kuriomis rusų revoliucija remiasi: tarp darbininkų ir valstiečių. Jei tai įvyktų, sovietų valstietis persisunktų neapykanta link proletariato ir revoliucijos ir tada kiltų pavojus, kad valstiečių pasipyktinimu ir nusivylimu savo tiksluose pasinaudos baltoji kontrrevoliucija ir su tuo surištas baisus pavojus naujo pilietinio karo Sovietų Sąjungoj.

Kontrrevoliucijos pergalė būtų milžiniška katastrofa ne tiktai Sovietų Sąjungos tautoms, iš kurių ji atimtų jų didžiosios revoliucijos vaisius, ne tiktai sovietų darbininkų klasei, kurios didvyrišką kovą ji paverstų niekais, bet būtų katastrofa ir visam tarptautiniam darbinininkų judėjimui, demokratijos ir taikos reikalui visame pasaulyje.

Remdamies dešimtmečių politinės kovos patyrimu, surinktu Europos proletarų, Soc. Darbininkų Internacionalas sako jums, Sovietų Sąjungos darbininkai, kad **jūsų** rankose randasi priemonės **katastrofai išvengti ir taikiam**, grandiozinių revoliucijos problemų išsprendimui,

Sovietų vyriausybė sakosi valdanti darbininkų klasės vardu. Jūsų galioje yra, Sovietų Sąjungos darbininkai, **priversti ją eiti reikalingu keliu**. Kokios jūsų pažiūros bebūtų, ar jus komunistai, ar nepartiniai, **jus turite susijungti su socialistais**, kad išgelbėjus revoliuciją.

Pirm visako turi būti atstatyta **vienybė tarp darbininkų ir valstiečių**. Ir mes norime vesti valstiečius keliu sukoperatinimo jų ūkio. Bet tas sukoperatinimas turi būti **laisva valia** vykdomas. Reikia padaryti galas prievartos kolektivizacijai, ir valstiečių ekspropriacijai! Valstiečiui turi būti grąžinta ir garantuota **ūkininkavimo laisvė**, la svas šeimininkavimas jo darbo produktu! Tiktai tuo keliu galės būti atstatytas žemės ūkis ir patikrintas miestų aprūpinimas maistu. Tiktai taip galima padaryti iš valstiečio darbininko draugą ir sąjungininką.

Sovietų Sąjungos tautoms turi būti grąžinta **laisvė**, reikalinga darbininkams ir valstiečiams, kaip oras ir vanduo. Žodžio laisvė! Organizacijų laisvė! Laisvi ir slapti rinkinimai! Šalin mirties bausmė ir masiniai šaudymai! Amnestija politiniams kaliniams! Laikas padaryti galą niekingam reiškiniui, kad vyrai ir moters, sėdėję, kaipo kovotojai už darbininkų klasės laisvę, caro kalėjimuose, dabar kankinasi GPU [1]) urvuose, koncentrac jos stovyklose, Sibiro ištrėmime!

Įvykdydami šituos reikalavimus Sovietų Sąjungos tautos eis taikiai, bet ir nuosekliai prie **pilnos demokratijos**, kad ant laisvės pamatų, **socializmo kūrybos** interesuose, atpalaidojus masių **kūrybinę galią**.

Šitoj kovoj del revoliucijos gelbėjimo viso pasaulio proletarų širdys plaks bendrai su Sovietų Sąjungos darbininkų širdimis. Tų proletarų vardu Socialistinis Darbininkų Internacionalas visada yra pasirengęs ištiesti pagelbos ranką sovietų šalies klasės broliams. Ir visas savo jėgas mes priešpastatysim prieš tarptautinę kapitalistinę reakciją, jei ji bandys išnaudoti jūsų sunkumus kontrrevoliucijos interesuose.

Visų šalių proletarai, vienykitės! Sovietų Sąjungos proletarai, vienykitės su mumis del **rusų revoliucijos gelbėjimo, del kovos už demokratiją ir socializmą!**

Socialistinio Darbininkų
Internacionalo Vykdomasis
Komitetas.

1930 m. gegužės 13 d.

[1]) G U, seniau vadinama Čeka, yra pirmos raidės politinės komunistų policijos pavadinimo. *Vert.*

„Tautiškam" Olimpe.

Mum jau daug kartų „Pirmyn" skiltyse teko rašyti apie „tautiškojo" Olimpo „heros", iškilusius mūsų krašto paviršiun po naktinio gruodžio pučo, tikslu perstatyti juos ryškioj dienos šviesoj plačioms Lietuvos darbo masėms, kad jos, kurios savo vargo pečiais remia visą Lietuvos Respubliką,—pamatytų tikrąjį veidą, darbus ir siekimus tų, kurie save „Tautos vadais" vadina ir, kad, kaipo **tikros ir vienintelės** savo gimtojo krašto šeimininkės, ankščiau ar vėliau, padarytų iš to atatinkamas išvadas.

Galutinų išvadų lig šiol prislėgtos liaudies masęs nepajėgė padaryt, nors savo išsivadavimui aukojo ir po šiai dienai aukoja geriausius savo vaikus, kurių neišgazdino, neišgazdina ir niekuomet neišgazdins „tautiškos" kartuvės, kalėjimai ir šlyščiausiai terorai. Visos tos priemonės yra per menkos „tautiškojo" Olimpo „herojų" įvestos **„šventos nepajudinamos tvarkos"** apsaugojimui ir išlaikymui amžinai, kaip kad jos buvo per menkos istorijos bėgy apgynimui įvairių dieviškų valdovų šventų sostų. Jos turėjo ir ateity turės „tautiškos" ir „valstybinės" vertės tol, kol prislėgtos masės **nėra sąmoningos savo teisių ir interesų**. Bet kartą darbo masės peržengia savo nesąmoningumo Rubikoną—įvairūs nepajudinami sostai ir jų ramsčiai eina velniop. Ar toli iki to Lietuvoj — sunku pasakyti. Bet jau šiandien be jokių abejonių galima konstatuoti džluginantis faktas, ties kuriuo mes ir norime apsistoti, kad tautiškai-fašistinis Olimpas jau nebe tas, kas buvo du metai tam atgal. Jį gaubianti „tautiška" aureolė jau ir pačių fašistų akyse nublanko ir jie patys jo stambiausius „herojus" pradeda visuomenei rodyti beveik tokiais, kokiais mes juos rodėm pačiame jų „auksinės tautiškos eros" laikotarpy. Jų visas niekšingumas vis labiau pradeda kilti aikštėn. Jie patys vieni kitiems pradeda draskyti nuo savo žulikiškų ir budeliškų snukių „tautiškas' kaukes ir tuo patimi parodyti tiems, kurie lig šiol nematė ar nenorėjo matyti, kas per vieni slepiasi po labai populeriomis **„tautos vadų"** kaukėmis. Darosi lygiai taip pat, kaip Ispanijoj, kur po Primo de Rivero nuvirtimo, pasirodė, kas per vienas tas „tautos vadas" ir jo „tautiški darbai" tėvynei. Lietuvoj, kol kas tas savytarpis tautiškai fašistinis epopėjos demaskavimasis tik prasideda ir todel jis dar atsargus. Bet tam, kas moka laikraščius skaityti ir tarp eilučių ir kas šiek tiek geriau pažįsta Lietuvos santykius — tam Lapėno intervju iššaukęs Voldemaro atsakymą ir Voldemaro atsakymas iššaukęs Lapėno kontratsakymą „Lietuvos Aide" — labai daug pasako. Iš tų dviejų „tautos vadų" tautiško šnektelėjimo sužinome, kad vienas jų t. y. p. Voldemaras, kurio garbinimui „Lietuvos Aido" fašistiniai publicistai žodžiu nerasdavo— yra žulikes ir vagis, kuris netik kad už butą nemoka, bet pinigus paėmęs, kaipo honorarą už „genialų" veikalą, to veikalo neparašo gi pinigus pasisavina t. y. pavagia. Gi iš Voldemaro sužinome, kad apie „tautiškąjį" Olimpą, iš kurio jis tapo pavarytas, spiečias visokie **karjeristai**, kas liaudies kalba reiškia **žulikai** nemenkesni už patį Voldemarą. Jų pavardžių ir minėti nereikia. Jie vadinasi **„tautininkai"-fašistai** su Smetona priešaky. Be to, Voldemaras pasigiria, kad jis renkąs šalininkus ginti ir gelbėti Lietuvai, jo brangiai tėvynei, kuri, nesant jam ministeriu, gyventi negali.

Iš to seka:—Lietuvą nuo gruodžio pučo iki Voldemaro pašalinimo, „tautos vado" Lapėno manymu, valdė vagis ir žulikas Voldemaras. Gi „ex tautos vado" Voldemaro manymu, Lietuvą po šiai dienai engia žulikai nemenkesni už jį ir todel jis, Voldemaras, kaipo nemenkesnis žulikas už smetonininkus renka

sau šalininkus, kad jų pagalba paimti valdžią į savo rankas ir engti Lietuva geriau (jokiu būdu neblogiau) už smetonininkų šaiką.

Tame viso tautiškai-fašistinio abazo politikos socialinė programa, kurios griežtai prisilaikant jie valdė iki šiol N. Lietuvos Respubliką. Labai klystų tas, kas manytų, kad jie ir ateity iš to programo iškryps Nieko panašaus. Kiek galima spręsti iš „tautiškam" Olimpe viešpataujančios nuotaikos — tai jo „herojai" suka galvą tik apie tai, kaip iš vienos pusės apsisaugoti nuo Voldemaro, norinčio atgal grįžti prie valdžios, iš kitos pusės, kaip sistematiškai naikinti antifašistinį judėjimą. Ir tai bus tol, kol visas tas tautiškų žulikų Olimpas nebus nugriautas iš pamatų ir kol plačios masės nepaims valdžios vairo į savo rankas.

Kbl.

Žvalgybiška amnestija.

Iš kelių politinių emigrantų gavome žvalgybos jiems rašytus laiškus Visuose laiškuose žvalgyba siūlo emigrantams visišką laisvę už „pasidarbavimą tėvynei". Kelius laiškus čia pacituosime.

Žvalgybininkas iš Kalvarijos (Suv.) rašo Punsko apylenkėj gyvenančiam emigrantui:

„Vincai!

„Tamstą gavęs mano laišką labai nustebsi, bet nesistebėk, nes šis laiškas suteiks daug malonumo. Vincai, sužinojęs, kad Tamsta savo padarytą klaidą, t. y. išbėgimą iš savo tėvynės Lietuvos, labai apgailestauji ir nori atitaisyti. Šią klaidą galima atitaisyti ir Tamsta vėl galėsi grįžti Lietuvon ir gyventi savo namuose.

„Kad Tamstai Lietuvos vyriausybė už padarytus prieš ją nusižengimus dovanos, tai garantuoju savo garbės žodžiu ir užtikrinu, kad nei mažiausios bausmės negausi.

„Jei Tamsta sutinki grįžti Lietuvon ir pasižadi minimą klaidą atitaisyti, tai turi sutikti pasidarbuoti Lietuvos labui suteikdamas žinių iš plečkaitininkų gyvenimo ir t.t.

„Šį dalyką Tamsta puikiai gali atlikti, nes Tamstai tas yra prieinama. Vincai, sutik pasidarbuoti savo tėvynei ir duok greitai atsakymą žemiau nurodytu antrašu.

„Kalvarija, iki pareikalavimo B. 087.

„P. S. Savo laiške nurodyk, kur bus galima su Tamsta pasimatyti ir plačiau tuo reikalu pasikalbėti.

Su pagarba"

(parašas neįskaitomas)

Štai kitas „grįžusio emigranto" laiškas. Marcinkevičius, autorius to laiško, buvo pasirodęs Vilniuje, sakėsi pabėgęs iš kariuomenės, bet į emigrantų tarpą įsitrinti jam nepavyko. Gyveno kurį laiką Vilniuje, kur matomai, pažino ir vieną kitą emigrantą. Jis rašo:

„Juozai!

„Aš grįžau į Lietuvą, buvau policijos areštuotas ir į Kaišedoris atvarytas pas apskrities viršininką. Apskrities viršininkas mane paleido ir apsigyvenau Onuškio miestelyje pas felčerį Mikalopą. Byla užvesta ir bus teismas už pabėgimą. Mane išėmė ant parankos karininkas, pas kurį aš tarnavau. Juozuk, gali ateiti pas mane, aš labai džiaugiuosi grįžęs i Lietuvą. Kaip eisi gali tik klausti pas civilius, o pas policiją neklauskite. Onuškis nuo Rūdiškio 14 kilometrų. Ateiti gali per šventes, geriaus į miestelį ateiti ryte arba vakare sutemus, tik būtinai per šventes atvyk.

„Dabar linkiu tau viso gero ir lauksiu Tamstos atvykstant tavo draugas *J. Marcinkevičius*".

„Juozuk, ateik Lietuvon, nesigailėsi; apie šį laišką niekam nepasisakyk ir būtinai per šventes ateik. *J. Marcinkevičius*".

Prie Marcinkevičiaus laiško buvo pridėtas ir kokio tai žvalgybos „valdininko Vlado" laiškas, kuris taip skamba:

„Lietuvi broli Juozai!

„Noriu tau ranką ištiesti, tikėk tu man, kad šiuos žodžius tariu turėdamas Dievą ir sąžinę širdyje. Grįžus Marcinkevičiui ir pasakius, kad tu ten esi tarp išdavikų Paplausko ir kitų, bet esi žmogus su idėja ir kaip girdėjau nepakenti išgamų organizacijos, tai aš tau vardu vyriausybės pasižadu, kad tu patsai ateisi į Lietuvą, tik žinoma ateik iki manęs visai slaptai, tau joki bausmė nebus dedama, būsi laisvas iš pirmųjų dienų. Ateik į Trakų apskr. Onuškio miestelį felčeriaus Mikalopo namus ir ateik pirmą dieną Velykų vakare arba ryte. Šito mano laiško neneškis su savimi, nes ant rubežiaus gali kratyti jumi. Jeigu Jumi kartais sulaikytų mūsų policija, tai tu jiem nieko nesakyk, tik reikalauk, kad pristatytų į Onuškio miestelį pas Valdininką, pavardę jie žinos. Nuo Rūdiškio stoties iki Onuškio miestel. yra 14 kilometrų. Eik be jokios baimės ir duodu tau garbės žodį, kad nesigailėsi, o būsi laimingas. Laukiu tavęs ateinant.

Viso gero

Vald. Vladas.

Onuškis, 12. IV. 30.

Tik išeidamas geriausiam draugui nesakyk"

Tai yra pora pavyzdžių, kaip žvalgyba verbuoja savo agentus. Tokių laiškų į „Pirmyn" redakciją atėjo bent keletas iš įvairiose vietose gyvenančių emigrantų. Žvalgyba kalbina ne tik emigrantus, bet, kaip teko girdėti, ir tokius žmones, kurie su emigrantais neturi nieko bendra, bet yra pabėgę del kokių kitokių priežasčių iš Lietuvos. Už „pasidarbavimą tėvynei" žvalgybos valdininkai „vyriausybės vardu" ir savo „garbės žodžiu" norėtų suvargusius, išbadėjusius emigrantus padaryti niekšais išdavikais. Vietiniai agentai, matomai, ne savo protu tokią „amnestiją" emigrantams siūlo, čia yra Aravičiaus Rūsteikos „metodas". Sunku manyti, kad žvalgyba tokiu keliu tikisi politinės emigracijos klausimą „baigti". Greičiausiai žvalgybai pritrūko informatorių, tai ir meta tinklą, o gal vis tik kas nors įkliūs...

Pernai Smetonos Voldemaro kruvinasis „įstatymas" taip pat taikė sumažinti emigrantų skaičių ir bent žymesnę dalį parvylioti Lietuvon. Keli silpnadūšiai, kurie grįžo, arba pasidarė paniekos vertais išdavikais, arba sėdi kalėjime. Dabar kiek kitaip to paties siekiama. Priemonės kiek pasikeitė, bet tikslas tas pats tebėra — Pernai per vasarą atbėgo į Vilnių virš 10 „emigrantų", kuriuose pažinome neabejotinus šnipus. Keli tokių šnipų klausinėjami patys prisipažino buvę siųsti žvalgybos, kiti susipainiojo savo pasiaiškinimuose, dar kitus išaiškino draugai vietose. Iš visų tų dirbtinų „emigrantų" policija neturėjo jokios nau-

Perskaitęs „Pirmyn" duok kitam.

dos, todel dabar žvalgyba ieško šnipų pačių emigrantų tarpe, ypač tikėdamosi sunkia emigrantų ekonomine padėtimi pasinaudoti. Kol viešpatavo durnas Musteikis, tol ir žvaldybos priemonės buvo paprastesnės. Aravičius, ne taip senai, prieš porą metų, pats dirbęs nelegalų darbą, vartoja biski kitokias priemonės. Didelio pasisekimo Aravičiui napranašaujame.

J. K.

PASTABOS.

Lapėnas — Voldemaras.

Savo laiku **Voldemaras** vedė karštą „disputą" su žinomu svieto perėjūnu ir šarlatanu **Arkadiju Buchovu**. Pasikoliojęs, kaip bobos, abu besiginčiją peštukai, Voldemaro pasiūlymu, sutarė eiti į pirtį ištirti, ar Buchovas nėra kartais žydų apeigomis krikštytas... Pirtis užbaigė tą „įdomų" ginčą.

Panašus ginčas iškilo ir šias dienas tarp **Voldemaro** ir žinomo neseno jo garbintojo **Lapėno**. Lapėnas prikišo Voldemarui „pilietinį nepadorumą", valdžios troškimą, agitaciją prieš liurbi Smetoną ir tautininkų „viršūnes" ir pagrasė jam „sudraudimu". Į tuos priekaištus ir grasinimus atsakė Voldemaras, kad, girdi, j s, Voldemaras, esąs tautininkų „garbės pirmininkas", taigi turįs daugiau teisės tautininkų vardu kalbėti, kaip Lapėnas ir iš savo pusės prikiša Lapėnui nenorą sukviesti visuotiną tautininkų partijos susirinkimą, nes „Lapėnas bijo, kad tautininkų daugumos gali būti kita nei jo nuomonė". Voldemaras mandagiai pasako, kad Lapėnas yra asilas „už kurį kiti galvoja", konstatuoja jo norą Voldemarą įkišti į kalėjimą ir reikalauja įrodyti, kame pasireiškianti Voldemaro agitacija, „pilietinis nepadorumas" ir t.t.

Įsiutintas Lapėnas patiekia visuomei visą eilę „įrodymų" del Voldemaro „padorumo". Štai tie įrodymai: Voldemaras yra **melagis**, nes jokiu „garbės pirmininku" jo niekas niekada nerinko ir jokie tautininkai niekada nereikalavo kviesti visuotiną tautininkų partijos susirinkimą. Voldemaras serga didybės manija, nes „save sutapdino su valstybe". Voldemaras yra **sukčius**, nes, paėmęs už veikalo parašymą pinigus, ir veikalo neparašė, ir pinigų negrąžina. Voldemaras yra **žulikas**, nes sėdi svetimame bute, varomas iš jo nei na ir nuomos nemoka. Voldemaras yra **kuo ne plečkaitininkas**, nes kovoja panašiomis priemonėmis, kaip ir „plečkaitininkai". Voldemaras yra **pagirų puodas**, nes giriasi savo šalininkais, kurie esą kentėję ir žuvę už jo idejas, nors del voldemaro idejų nieks niekada nėra net nusispiovęs. Pagaliau, Lapėnas pabaigia ir vėl grasinimu, kad ir „dauguma balsų" nieko Voldemaro padėty nepakeisianti.

Bet Voldemaras nebūtų Voldemaras, jei jis, gavęs vieną antausį, nutiltų. Jis atsiliepė žydų „Volksblatt" ir iš savo pusės nesigaili teisybės pasakyti. Anot Voldemaro, tautininkų partija **komunistinėm priemonėm siekianti carizmo tikslų**. Jis sako: šeškomas „nori proklamuoti **komunistinę ideją**, kad visi, kurie gema Lietuvoje, savaime jau gema tautininkais, o nuomonę reikšti jau ne jų dalykas"... Ir toliau, jie (šeškomas) mano „kad kiekvieną piliečio žingsnį reikia sekti. Jie eina **carizmo** keliu". Voldemaras sako, kad, jį pavarius, biudžetas esąs suvestas su 20 milijonų deficitu ir pranašauja tautininkų skilimą.

„L. Aidas" už šitokias teisybes vadina Voldemarą klounu. Apie falsifikuotąją „konstituciją" „L. A." neužsimena, o Voldemarui cenzūra neleidžia išpliaukšti ką jis žino ir nori pasakyti.

Kol kas tiek „tautos vadai" apie save pasipasakojo. Voldemaro disputas su Buchovu baigėsi pirtyje, o jo ginčas su Lapėnu gali baigtis ir kuo kitu. Jei iki Varnių ir nedaeis, tai bent iš buto tik jau reikės kraustytis.

Mes jau senai esame pažymėję, kad „tautos vadai" visi vienas kito yra verti. Kuo geresnis Mironas, Lapėnas, Tamošaitis, Smetona, Plechavičius, Glovackis, Daukantas, Musteikis, Merkys, Gustainis ir k. už prasivogusį melagį Voldemarą?

Lapėnas, būdamas vienas iš „tautos vadų" prasivogusios ir prasimelavusios šaikos, negali visko apie savo buvusį poną Voldemarą pasakyti, bet dėkui jam ir už tą, ką pasakė. Šiam kartui užtenka ir to, o vėliau ir daugiau išgirsime. Taigi, ponai „tautos vadai", laukiame tąsos!

Bent atvirai pasisakė.

„L. Aidas" 110 nr. pasakojasi, kaip tautininkai „kovoję" už nepriklausomą Lietuvą. Štai, paklausikyme:

„Taip, tautininkai ir kiti, kam rūpėjo nepriklausoma Lietuva, ėjo pas Kaizerį, ėjo pas vokiečius, lindo pas pasaulio galiūnus, valandomis sėdėjo tų galiūnų prieškambariuose, kad praskintų kelią Lietuvos nepriklausomybei, nes matė, kad mūsų tauta vien tik savo pajėgomis tos nepriklausomybės išgauti tada negalėjo". Toliau dar aiškiau:

„Tautininkai nelaukė, ką pasakys liaudis. . jie dirbo, ėjo, lindo pas kaizerį, lindo pas galiūnus, vartojo visas prieinamas priemones, kad tautą išlaisvintų".

Šitaip giriasi savo „nuopelnais" fašistai tautininkai. Jie giriasi Lietuvos nepriklausomybę „išsėdėję" galiūnų prieangiuose, jie pasakojasi Lietuvos laisvę „išprašę" nuo kaizerio ir galiūnų. Prieš 25 metus, kada Lietuvos liaudis pakilo prieš caro vergiją, Lietuvos tautininkai rašė carui memorandumus, apie „istorines" lietuvių kalbos teises; pas caro biurokratiją jie ieškojo „istorinės teisybės" mūsų tautai. Karo metu tie patys tautininkai lindo prie kaizerio, žadėjo jam Lietuvą supančiuoti muitų, finansų militarine ir susisiekimo konvencijomis, jie rinko Lietuvai karalių Mindaugą 2—ąjį — Urachą, jie laižė okupantų čebatus ir po to, kai sukilusi liaudis nušlavė carus, galiūnus, kaizerius ir okupantus, jie giriasi „išprašę" ir „išsėdėję" Lietuvai laisvę.

Tautos laisvė, krašto nepriklausomybė, nėra toks dalykas, kurį būtų galima „išprašyti", ar prieškambariuose „išsėdėti". Landžiojimu pas galiūnus, nieks dar nėra tautoms kelią į laisvę „praskynęs". Pirmoji išsilaisvinimo sąlyga tiek tautai, tiek ir kuriai nors visuomenės klasei, yra noras ir pasiryžimas būti laisvu. Tautininkai „nelaukė, ką pasakys liaudis", jie liaudies nesiklausę rinko Lietuvai karalių, be liaudies įgaliojimo ir sutikimo ponai Smetonos, Voldemarai ir kiti, slankiodami po galiūnų prieškambarius, prekiavo Lietuvos reikalais. Kai 1918 metais Vokiečių revoliucija nuvertė kaizerį, tautininkai ir tada „nelaukė ką pasakys liaudis", jie vieton kaizerio pradėjo landžioti pas Klemanso ir kitus galiūnus, o nič nieko nedarė, kad sukūrus Lietuvos ginkluotą pajėgą. Tiktai pavarius Smetonos Voldemaro valdžią prasidėjo Lietuvos kūrimosi darbas. **Kai liaudis pasakė savo žodį**, stojosi laisva Lietuva. Liaudis iš savęs davė būrius savanorių, davė begales aukų krauju ir turtu ir savo pasiryžimu iškovojo Lietuvai laisvę. Ne visose sąlygos Lietuvos laisvė buvo pasiekiama, del to rei kėjo, kad visi galiūnai, kaizeriai ir carai sugriūtų ir kada tas, dėka revoliucijai Rusijoj ir Vokietijoj, įvyko Lietuvos liaudis turėjo galimybės apsispresti sulig savo noro.

Tautininkai ir dabar nežiūri „ką liaudis pasakys". Jie jaučiasi Dievo skirtais „vadais" ir todel manosi turį teisės Lietuvos liaudies reikalais kaip patinkami prekiauti. Bet kada liaudis vėl savo žodį pasakys, tada „tautos vadai" turės nutilti. Jie tada ne tik liau-

dies turtu ir reikalais nebešmugeliuos, bet išmoks gerbti tą, dabar niekinamą ir žeminamą „supančiuotą, nežinojimu aptemdytą ir ilga nelaisve apsvaigintą liaudį".

Katrie katrus nori prigauti?

Lietuviai „patriotai" šiais metais švenčia Vytauto Didžiojo „mirties jubiliejų". N. Lietuvoje rengiamasi iškilmėms, tautiškas maskaradas žada būti labai iškilmingas. Nuo anos pusės neatsilieka ne Vilniaus lietuviai, ir jie sudarė komitetą Vytauto jubiliejui švęsti. Tą pat padarė ir lenkai. Lietuviai minės Vytautą už jo pastangas atsiskirti nuo lenkų ir net karūnavotis Lietuvos karaliumi, o lenkai minės tą patį Vytautą už 1401 ir 1413 metų unijos aktus, padėjusius pamatus galutinam vėlesniam Lietuvos ir Lenkijos susiliejimui. Įdomu tas, kad lenkai kviečia Vilniaus lietuvius bendrai minėti Vytauto mirties sukaktuves ir lietuviai, matomai, su tuo sutinka, nes derybos tarp lietuvių ir lenkų jau eina. Į lietuviškąjį Vilniaus komitetą įeina tarp kitų ir pirmeivių atstovas demokratas Dr. Alseika, kurs, sudaręs su klerikalais ir fašistais bendrą vytautinį frontą, staiga atidengė didelį Vytauto „lietuviškumą", kurio prieš tai nebuvo pastebėjęs. Kviečiami yra ir kiti čionykščiai pirmeiviai papuošti savo asmenybėmis Vytauto komitetą.

Galima su įdomumu laukti, kaip bendras lietuvių ir lenkų Vytauto minėjimas praeis ir kas iš to turės daugiau naudos.

„Tautos šventė"

Tautininkai panaikino gegužės 15 d. — St. Seimo susirinkimo diena — šventę ir užuot jos liepia Lietuvai švęsti rugsėjo 8 d. Nė vienas lietuvis nežino, kas tai per diena ir kodel ją turime švęsti, bet toks jau „tautos vadų" įsakymas, o „tautos vadai" geriau juk žino. „Lietuvos Aidas" 106 nr. sakosi irgi nežinojęs, kodel rugsėjo 8 d. skelbiama „tautos šventė" bet „L. A." toliau priduria, kad jam „**teko patirti**, kad ši diena tautos šventei parinkta todel, kad Lietuvos istorijoj tai buvo aukščiausio Lietuvos iškilimo diena—ta diena buvo numatyta Vytauto Didžiojo vainikavimui". Bet vainikavimas neįvyko, o jei ir būtų įvykęs, tai istorijos bėgio jis nebūtų pasukęs kitaip. Lietuvių tauta, ką tik ištrūkusi iš karūnavotų budelių — caro ir kaizerio — nagų, turi ir vėl švęsti „neįvykusio karūnavojimo" dieną. Reakcingi mūsų „tautos vadų" norai ir iš kiekvieno menkniekio kyšote kyšo. Mes patartume „tautos vadams" tautos šventės dienai verčiau parinkti Smetonos pasirodymo šiame baltame pasauly dieną, nes juk tą dieną gimė garsus Užpalių genijus, kurio raguotas autoritetas, Chodokauskaitės panoflio diriguojams, veda mus į „didingą ateitį".

„Irgi laimėjimas".

Vienas Lietuvos ekonominio gyvenimo rodyklių yra vekselių protestai. Štai kaip jie atrodo:

metai	protestuotų vekslių skaičius	suma litais
1927	85.619	32.130.190
1928	102.061	34.439.798
1929	153.329	49.125.013.

Valstybės ižde, kartu su didėjančiais mokesniais, muitais ir rinkliavomis, auga „pertekliai", o bankuose ir bankeliuose auga protestuotų vekselių skaičius. Valstiečių gyvenimas, „tautos vadams" kraštą beplėšiant, eina blogyn, kas ir vekselių protestuose vaizdžiai atsispindi. Prasiskolinę ūkiai, ypač smulkieji ir vidutinieji, kas kart labiau patenka į lupikų rankas. Didžiausias pinigų skolintojas lietuviškam kaimui yra kol kas ne bankai, bet privatūs lupikai. Paprastai, bėdai ištikus, ūkininkas kreipiasi į savo „geradarį" pirklį iš kurio ima paskolą „iki rudens", o rudenį grąžina jam pigiais javais su labai aukštu nuošimčiu, kurs kartais perviršija 100 proc. metinių. Žemės Bankas, fašistams ponaujant, yra praeinamas tiktai stambiesiems ir pasiturintiems ūkiams, užtat tie ūkiai lengviau pakelia ir dabartinį sunkų žemės ūkio krizį Licitacijų epidemija, kuri dabar Lietuvoje siaučia, užgauna pirmon galvon biednuosius valstiečius. Ir didėjančiame vekselių protestų skaičiuje atsispindi neturtingesniųjų valstiečių skurdas, nes ir vidutinė kiekvieno protestuoto vekselio suma 1929 m. yra kur kas mažesnė.

Ir Smetona amnestuoja, tiktai ne visus.

„Liet. Žinios" iš š. m. gegužės 15 d. praneša apie Smetonos amnestiją, kuri betgi paliečia ne šimtus Lietuvos demokratų, sėdinčių „tautiškos" Lietuvos kalėjimuose, bet ką kita.

„L. Žinios" rašo:

„Respublikos prezidento aktu vakar vakare paleista iš Kauno sunkiųjų darbų kalėjimo: Bronskis, Pekarskis, Drazdas ir Dikas.

Jie visi keturi, už šnipinėjimą lenkams ir valstybės išdavimą, buvo pasmerkti kalėti kol gyvens".

„Liet. Žinios" 114 nr. praneša apie naują Smetonos amnestiją:

„Respublikos prezidentas dovanojo bausmę A. Buiotai ir J. Barkauskui. Jie buvo nužudę O. Špakauskienę ir nuteisti iki gyvos galvos kalėti.

Taip pat dovanojo bausmę Cechanavičiui. Jis buvo padirbęs Virbalio muitinės antspaudą ir gabenęs per sieną nelegaliai prekes. Už tai buvo nubaustas $1^1/_2$ metų kalėti".

Jokių paaiškinimų prie to nereikia.

„Lenkų kareiviai" platina „Pirmyn".

Lietuvos laikraščiuose, žinoma, ir „Lietuvos Žiniose" skelbiama, jog lenkų kareiviai, „bent Alytaus bare" padeda „permesti" „Pirmyn" į N. Lietuvos pusę. Anot žvalgybos gegužės 13 d. „Pirmyn" redaktorius St. Dainauskas su lenkų kareiviais mėtęs „P." per administracijos liniją. Šį kartą žvalgyba net skelbia, kad „dabar jau galutinai nustatyta", kad lenkų kareiviai „Pirmyn" į Lietuvą mėto. Kodel tik dabar „galutinai nustatyta" taip ir neaišku. Žvalgyba juk tą pat tvirtina jau treti metai. Argi seniau ji „nenustačiusi" melavo? Na, o jei seniau melavo, tai kodel ir šį kartą ji negali meluoti? Mes tik galime pasidyvyti tų „lenkų kareivių" jėga, kurie „Pirmyn" per administracijos liniją „permeta" net iki Telšių, Kauno, Šaulių, Panevėžio, Utenos ir kitų vietų. Kaip tie „lenkų kareiviai" tą padaro? Gal žvalgyba malonės ir tą „galutinai nustatyti"?

Jei del šito nerimto prasimanymo tektų rimtai kas pasakyti, tai tik kas seka: St. Dainauskas yra gelžkelietis, užimtas savo darbu ir neturi laiko nei „Pirmyn" „permetinėjimu" nei jo platinimu užsiimti. Ir iš viso būtų durnas dalykas laikraštį mesti per adm. liniją, kad policininkai jį surankiotų. Mums laikraštis yra per svarbus, kad policininkams jį galėtume „ryšuliais" mėtyti. Patariame V. R-ų ministeriui p. Aravičiui, kaipo žmogui su ne bet kokiu „revoliuciniu" stažu, atkreipti dėmesį į tai, kad žvalgybininkai jį už nosies vedžioja. Eiliniams šnipams, be abejo, yra išskaičiavimas tokius „nustatymus" daryti, bet p. ministeriui nesudaro garbės, kai jis tokius neišmintingus „galutinus nustaty-

mus" skelbia. Nemokšai Musteikiui dar būtų galima toks „nustatymas" ir dovanoti, del to jis ir buvo asilas pulkininko uniformoje. Bet iš buvusio socialisto revoliucionieriaus maksimalisto mes laukiame gudresnių melų ir provokacijų. Juokas užmuša, todel patariame perdaug neapsijuokinti, p. Aravičiau. Meluote meluok, bet su saiku, kitaip pakenksi karjerai.

Mes leidžiame sau paklausti poną Aravičių, ar jis, platindamas Alytuje nelegalius socialistų revoliucionierių laikraščius (būdamas net ir apskrities viršininku!), juos kur pabalėmis mėtė, ar gal truputi kitaip tą darė? Atsakymo mes nelaukiame, bet tiktai patariame Smetonos ministeriui prisiminti, kaip jis pats nelegalę spaudą platino, o prisiminęs jis be didelio vargo supras, kad mėtymas laikraščio ant policijos kelio yra beprasmis. O mes norime, kad „Pirmyn" pasiektų tuos, kuriuos reakcininkų gauja su p. Aravičiu persekioja.

„Tautos valia" buvo Olšausko valia.

„Lietuvos Žinios" skelbia praloto Olšausko malonės prašymą Smetonai. Tame prašyme Olšauskas dejuoja del sunkios būsenos kalėjime, del blogo maisto, del stokos pinigų, del ligos ir t.t. Vergiškai nužemintą malonės prašymą galima būtų palikti nelietus, jei jame nebūtų atidengiama šis tas iš netolimos klerikalų praeities. Olšauskas prašo **„maloningo bei galingo pono prezidento, kaipo aukščiausiojo Lietuvos valdovo**, malonėti atkreipti atydą" į jo, Olšausko, **„labai pavojingą darbą ir pinigines išlaidas veikiant žodžiu ir raštu „Tautos valia", kad išgelbėjus Lietuvą nuo kerenskinės bolševikėjančios Griniaus su Šelževičiumi buvusios valdžios"**.

Tai bent puiku. Už prisidėjimą prie gruodžio smurto, Olšauskas prašo dovanoti jam vienos moteriškės pasmaugimą! „Tautos Valia" buvo **klerikalų fašistų** organas kovai prieš demokratinę vyriausybę. Ji, be abejo, šiek tiek prisidėjo prie dirvos paruošimo gruodžio pučui. Apie „T. Valią" spietėsi be Olšausko tokie tipai, kaip Tomkus, Glovackis, Ambrozaitis, Klimas ir p.

Olšauskas pasisako buvęs vienas iš „T. Valios" finansuotojų. Iš „Galybės" ir kitų biznių **suvogtais** pinigais, kandidatas į vyskupus ir Lietuvos klerikalų vadas finansavo fašistinį šunlapį, kovojantį prieš konstituciją. Olšauskas tą darė ne be politinės Lietuvos klerikalų organizacijos — krikščionių demokratų partijos—žinios ir pritarimo. Taigi, dar kartą pasitvirtina, kad Voldemaro Smetonos smurtas buvo rengiamas su krikščionių demokratų žinia ir pritarimu.

Nėra ko džiaugtis iš dabartinės Olšausko padėties, bet negalima praeiti tylomis pro jo pašvinkusią dorą, kuri jam leidžia už fašistinį veikimą prašyti bausmės dovanojimo. Olšauskas mano, kad vienas neteisėtas darbas padengia kitą ir todel jis turi būti laisvas. Tokio begėdžio tikrai reikia paieškoti.

Lietuvos kalėjimuose sėdi šimtai nekaltų politinių kalinių, kurie ten pateko per fašistų smurtą. Olšauskas dabar ant savo kailio patiria tuos malonumus, kuriuos jis padėjo parengti Lietuvos demokratams. Caro šnipui, kandidatui į vyskupus, Lietuvos klerikalų vadui, „Saulės" draugijos pirmininkui, išsigimusiam ištvirkėliui, vagiui ir žmogžudžiui pralotui Olšauskui kalėjimas per trumpą laiką įgriso, todel jis kreipiasi į savo sėbrą Smetoną, kad tas jį išleistų iš kalėjimo. Smetona turi progos parodyti savo „mielaširdingumą", juo labiau, kad Smetoną ir Olšauską riša bendras prasižengimas Lietuvos įstatymams ruošiant gruodžio putčą. *T. E.*

Laiškai ir korespondencijos.

Voldemaras kalba...

Kruvinasis erkė Voldemaras, nuspirtas nuo diktatoriaus sosto, nebeturi tos iškalbos, ką seniau. Buvo laikas, kai iš jo „klausimų atsakymų" „Liet. Žinios" čielus puslapius prirašydavo, o dabar užtenka mažo kampučio „seniausiame demokratiškos minties" laikraštyje. „Liet. Žinioms" pasikalbėjimai su Voldemaru dabar yra medžiaga sensacijai, nes politinės reikšmės jie, del įprasto Voldemaro devinkalbiškumo, niekada neturėjo ir juo labiau dabar neturi. Kaip „intervju" su Nemuno gatvės prostitutėmis, arba Olšausko ir panašių kriminalistų riebios bylos, taip ir pasikalbėjimas su atsargos diktatoriumi Voldemaru yra tik skysta priemonė skaitytojams gaudyti. Ne ką Voldemaras ir begali dabar pasakyti: savo planų negi atidengsi, o Voldemaro melais ir „Lietuvos Aidas" dabar nebesidžiaugia. Kiekvienas šiaip jau pilietis, pasiskaitęs Voldemaro intervju, gali įsitikinti, kad jis, kaip buvo, taip ir tebėra niekšas **melagis**. Padorumo ir būdamas opozicijoj Voldemaras neišmoko. Jis ir dabar nesigėdija meluoti, kad esą liurbio Smetonos žemės „reformai" nepritaria̧s, kad būdamas valdžiojo norėjęs **„apsaugoti visų gyvybę ir laisvę"**. Reikia stebėtis, kad **liaudininkas** Kardelis, kurio partijos draugus Voldemaras šaudė, po tų žodžių nespiovė melagiui į snukį. Bet prisiminus, kad Toliušiai, Mikulskiai, Dailydės, Vileišiai ir kiti liaudininkų vadai buvo Voldemaro šunimis, netenka dyvytis nė Kardeliu, kurs eina pas žmogžudį prašyti intervju, o užsirašęs į bloknotą kelius „išmintingus" budelio pasakymus, išeina lankstydamasi užpakaliu į duris.

Voldemaras savo pasikalbėjime neslepia neapykantos prie savo buvusių kolegų „tautos vadų". Jei jis galėtų, jis visą tautininkų šeškomą išsiųstų į Varnius blakių maitinti, o kadangi negali, tai pasitenkina netiesioginiais užgauliojimais. Pavyzdžiui, jis sakosi turįs „šiokį tokį" politinį vardą ir nenorįs, bendradarbiaudamas su liurbiu Smetona, jo nustoti. Tokiu būdu Voldemaras pareiškia panieką savo konkurentams Chodokauskaitėms, kurios jį iš valdžios išvijo. Taip tai „tautos vadai", susipešę del jovalo iš valstybės lovio, spiaudo dabar vieni į kitus. Voldemaras šiuo metu yra silpnesnis, jis opozicijoj buntavoja savo „vilkus", tariasi su „komsomolcais" leitenantais ir vis dar nenustoja vilties grįžti prie valdžios ir atsiskaityti su šeškomu. Ar tas pavyks, sunku dabar pasakyti, nors nėra jokios abejonės, kad Voldemaras dar nemažai klapato „tautos vadams" pridarys. Apie suklastuotą „konstituciją" cenzūra neleido Voldemarui pasisakyti.

Įdomus pasiskirstymas taip vadinamos „demokratiškosios" opozicijos smetoninių kovoje su voldemariniais. Krikščionys demokratai šliejasi prie Smetonos ir už pigią kainą sutiktų įeiti į koaliciją su tautininkais, tuo tarpu dešinieji liaudininkai, su Toliušiu, Dailyde ir k. priešaky, norėtų glaustis po Voldemaro sparnu. Išeina taip, kad ir Smetona ir Voldemaras turi po „demokratišką" uodegą, tiktai vienas

kataliklškų, o kitas liberališką. Del to nė nesistebime, kad „Liet. Žinių“ korespondentas, kur bus buvęs, vis užsuka pas Voldemarą pauostyti oro ir pasiklausyti kruvino šunies samprotavimų einamuoju momentu.

Ką Šeškomas porina

J. Lapėnas, nesenai dar vien tik kiaulių skerdimo specialistas, vėliau nuolankus Voldemaro čebato laižytojas, dabar, kaipo tautininkų partijos pirmininkas, pasijuto bėsąs „tautos vadu“ ir net nebebijo į Voldemarą viešai spiaudyti. Taigi, šitas narsuolis „tautos vadas“, „maloniai teikėsi priimti“, „Liet. Aido“ korespondentą ir „neatsisakė“ painformuoti jį apie tautininkų šeškomo didžius planus ir užsimojimus. Iš Lapėno sužinome, kad tautininkų partijos centro santykiai su **dabartine** (Smetonos Tubelio) vyriausybė yra **„visai aiškūs ir normalūs“** ir net daugiau, su **dabartine** vyriausybe tautininkai palaiko net „kontaktą“. Visai kitaip buvo Voldemaro laikais, tada Voldemaras diktavo, o šeškomas klausė, dabar gi yra „kontaktas“ ir santykiai yra „aiškūs ir normalūs“. Berods, ir dabar ne visai aišku, kas nuo ko priklauso — ar tautininkų šeškomas nuo valdžios, ar valdžia nuo šeškomo? Nežinia, ar neva visuomeninė organizacija, kokia nori save skaityti tautininkų partija, nurodo valdžiai jos programą, ar pati yra valdžios pinigais penima parazitų šutvė? Lapėnas to neišaiškina. „Normalūs“ santykiai jam reiškia laisvę vogti ir parodyti prie progos savo „įtaką“, o daugiau jam ir nereikia.

Kitas klausimas, kuriuo Lapėnas pareiškė šeškomo nusistatymą, tai koalicijos klausimas. Kaune kalbama, kad tautininkai derasi su krikščionimis del koalicijos, kiti net sako, kad jau ir susitarta. Tuo tarpu Lapėnas sako, kad **„iki tam tikro laiko“** apie koaliciją **„negali būti jokios kalbos“**. Lietuvos visuomenė nėra išlepinta diktatorių nuoseklumų. Buvo juk ir koalicijos laikai, o dabar Lapėnas mano, kad tautininkai ir vieni gali valdyti. Anot šeškomo „tik kada gruodžio perversmo padiktuota politinė programa bus galutinai įgyvendinta, kada naujais pagrindais bus susirinkęs Seimas, tada galės būti aišku, ar koalicija reikalinga ir su kuo“. Taigi, nėra Seimo, nereikia nė koalicijos, o Seimo nebus tol, kol gruodžio pučo programa „galutinai“ nebus įgyvendinta. O kas tai per „programa“, Lapėnas taip ir nutyli. Lietuvos visuomenė apie tautininkų „programą“ žino iš savivaldybių sudarkymo, iš žemės reformos „reformavimo“ iš pilietinių teisių mindžiojimo, iš darbininkų ir valstiečių persekiojimo ir pagaliau iš žinomos leitenantų „konstitucijos“, kurios nieks nemano laikytis. Kada šita programa bus „galutinai įgyvendinta“ šiandien negalima pasakyti, nes dvarininkų apetitai ir tautininkų su karininkų klika noras valdyti neturi laiko ribų. Užtat tos „programos“ galas yra aiškus, jį baigsis revoliuciniu liaudies sukilimu prieš krašto okupantus. Nuvertus parazitų valdžią koalicijos klausimas galės būti vėl aktualus, bet Lapėno tada nieks nesiklaus. Kai kas mano, kad Lapėnas tik norėdamas daugiau iš krikščionių išsiderėti, pasisakė prieš koaliciją, kiti vėl tvirtina, kad esą jis liaudininkus ir voldemarinius nenuoramas norįs aptildyti, o tuo tarpu derybos su kademais paslapčiomis tęsiamos...

Tautininkai, atsikratę Voldemaro asmeninio ponavimo, susilaukė naujų vaidų ir peštynių savo tarpe. Dabar pešasi ne diktatorius Voldemaras su bobomis Chodokovskaitėmis, bet įvairios „tautiškos“ organizacijos savo tarpe. Caro šnipas Aleksa su savo „ūkininkų vienybe“ pretenduoja į ūkininkų „vadovus“, jis mano, kad tik jis ir jo „vienybė“ turi būti Lietuvos viešpačiai; „Geležinis Vilkas“ taip pat nori vaidinti politinį vaidmenį, karininkų klika vienaip vien primena tautininkams, kad tai jie, karininkai, yra tikrieji gruodžio „idealų“ nešiotojai ir vykintojai. Visos tos parazitų klikos pešasi savo tarpe, intriguoja, vienos kitoms kandžioja į blauzdas ir kiekviena norėtų arčiau iždo ir laimės sedėti. Lapėnas, atstovaudamas tautininkų šeškomą, yra tos nuomonės, kad politinį darbą **„turėtų vesti tik aiškią politinę programą turinti viena politinė organizacija“**. Anot Lapėno, tik tautininkai turėtų būti ponais, o kitos penlukšlių klikos — ypač Aleksos „ūkininkų vienybė“, suvoldemarintas „Geležinis Vilkas“, Šakenio „mokytojų sąjunga“, karininkų taryba ir kiti tautiški burbulai—**„neturėtų į ne savo sritis kištis“**. Lapėnas visą Lietuvos gyvenimą paskirsto į „sritis“ ir kiekvienai parazitų gaujai duoda „savo“ gabalą čiulpti. Sau jis pasiima politiką, iždą ir „kontaktą“ su valdžia. Kitaip sakant, dalybose nori pasiimti „liūto dalį“, tik klausimas ar sutiks su tuo kiti „tautos vadai“, kurie taip pat reiškia pretenzijas į „aukštą politiką“. Varžytynės del įtakos ir sukelia „tautos vadų“ tarpe rietenas, kurios kol kas, akivaizdoje betykojančio Voldemaro, neiškįla dar viešumon, bet kiekvienu momentu gali pasireikšti ir aštriais susikirtimais.

Lapėnas pasisakė šį kartą ir del Voldemaro akcijos. Voldemarą jis pasmerkė, kaipo **„savotiško būdo“** žmogų, kurs **„varo agitaciją prieš tautininkų viršū nes net prieš patį tautininkų ideologijos kūrėją ir mūsų „tautos vadą“** (liurbį Smetoną). Lapėnas nepajėgia suprasti, kad Voldemaras yra daug nuoseklesnis, už tautininkų „viršūnes“, nes jis kovoja prieš visokį „partiškumą“, taigi ir prieš tautininkų šeškomą, o tuo tarpu Lapėnai vienai partijai (teisingiau jos „viršūnėms“) visą išmintį pripažįsta, o kitas partijas smerkia ir persekioja. Lapėnas sako, kad Voldemaras atakuoja Smetoną **„norėdamas grįžti valdžion“**, bet tai ir be Lapėno aišku. Juk ir Lapėnas del to keikia Voldemarą, kad nori būti valdžioje. Klausimas eina apie tą, kas valdys—smetoniniai ar voldemariniai, del valdžios „tautos vadai“ juk ir riejasi, kaip pasiutę šunės. Lapėnas visai nesenai laižė Voldemaro rankas, o dabar chamiškai pareiškia, kad **Voldemaro „grįžimas valdžion yra absoliučiai neįmanomas“** ir tai todel, kad **Voldemaro „šalininkai nesudaro realios moralinės ir materialinės jėgos“**. Na, kas del „moralinės jėgos“, tai Lapėnas ir jo šeškomas jos tiek pat, kiek ir Voldemaras teturi, o apie „materialinę jėgą“, smetoninių ginče su voldemariniais, spręs karininkai, vilkai, šauliai ir panašūs **ginkluoti** „tautiški“ elementai. Jei jie šiandien dar nesipeša, tai tik iš baimės prieš liaudies mases, kurios visus besipešančius diktatorius gali išvyti iš Lietuvos. Voldemaras savo „materialinę jėgą“ biski aukščiau, kaip Lapėnas, vertina ir visai nemano ginklo padėti Jis gal net ir bandys savo „materialinę jėgą“ ant šeškomo kupros, o tada Lapėnas išmoks bematant ir kitaip giedoti.

Voldemaro šalininkus Lapėnas skirsto į tris rūšis: į tautininkus, kurių yra „šiek tiek“, į „idealistus utopistus“ ir į „karjeristus“. Bet karjeristų apie Smetoną ir Lapėną rasis kur kas daugiau, kaip apie Voldemarą, o „idealistai“ ir tie „šiek tiek“ tautininkų, tai irgi ne kas kitas, kaip šlykščiausios rūšies karjeristai. Visa tautiška parazitų ruja, tiek apie Voldemarą, tiek apie Smetoną, tai gauja interesantų, atstovaujančių savo ir tik savo interesus. Karininkų klika, Smetonienės plikbajoriška aplinkuma, „tautiškieji“ žvalgybininkai, aukštieji činauninkai ir kiki „tautiško“ abazo ramščiai turi galvoje tiktai savo kailio ir kišenės reikalus. Šitie interesantai ir grumiasi del valdžios, kartais nesutelpa prie ėdžių, mindo vieni kitiems kojas, o retkarčiais vieni kitus ir už kalnieriaus pastveria.

Lapėnas savo pliauškalu apie Voldemarą primena

asilą, kurs liūtui susirgus, jam irgi įspirė į pasturgalį. Dabar, kai kruvinas Voldemaras guli pertiestas, asilas Lapėnas jam drįsta grasyti, jog, jei jo opozicingas veikimas išeis iš „pilietinio padorumo" ribų, jis turės „būti sudraustas". Jei „vilkai" ir „komsomolcai" vėl iškels Voldemarą ant savo skydo, tada Lapėnas ir kiti „tautos vadai" vėl vizgins prieš jį uodegą ir laižys jo kruvinas rankas.

St.

Meška su lokiu — abu tokiu.

Paskutinėmis dienomis esame liudininkai labai įdomaus ginčo tarp liaudininkų ir krikščionių demokratų, klausimu: **katrie jų geresni demokratai?** Pas mus paplito gandai, kad krikščionys patylomis baigia, ar net jau pabaigė, derybas su tautininkų šeškomu del sudarymo „tautiškai katalikiškos" koalicijos. Tą pajutę liaudininkai „L. Žinių" 105 nr. primena visuomenei, kad kademai visada į demokratizmą žiūrėjo, kaip į priemonę dasigriebti valdžios. Rusijos revoliucijos karšty jie pirmą sykį užsiaugino demokratiškas plunksnas, su kuriomis pralindo į St. Seimą. Sėdėdami valdžioje jie buvo užmiršę, kad yra „demokratai", o 1926 m. patys spiaudė į demokratišką konstituciją. Išmesti iš valdžios krikščionys vėl kurį laiką dėjosi „demokratais", kol juos tautininkai pakvietė į derybas del koalicijos... Šitaip veidmainiauti gali tik jėzuitai monelninkai. Tikslas jiems pateisina priemones. Net ir St. Seimą jie atsisakė minėti Universiteto salėj bendrai su demokratiškąja opozicija, mat, nenorėjo pakenkti deryboms...

Sąmoningieji Lietuvos darbininkai ir valstiečiai senai jau ant savo kailio patyrė kademų „demokratiškumą", o gruodžio perversmas galutinai parodė juos nuogus, be jokio uždangalo. Šiandien krikščionys, su savo uodegomis federacija ir ūk. sąjunga, demokratiškos visuomenės akyse yra nusigyvenę veidmainiai, kurių „demokratiškoms" kalboms ir tamsiausias pilietis nebepriduos daugiau reikšmės. Bet nežiūrint į tą, krikščionys demokratai turi, ir dar ilgą laiką turės, įtakos mūsų visuomenėj. Krikščionių įtaka visuomenėj remiasi ne jų falšyvu „demokratiškumu", bet tikyba ir klero interesais. Tedel maininінkaudami savo pažiūromis į demokratiją ir parlamentarizmą klerikalai vis tik išlaiko savo įtaką. Dabar ir ateity klerikalai yra ir pasiliks pykčiausiais liaudies priešais, vis viena kokiomis plunksnomis jie besipuoštų. Ar „demokratiški" ar diktatoriški klerikalai yra daug stipresnis priešas, negu viendieniai diktatoriai tautininkai, kurie tik pliku durtuvu atsirėmę laikosi valdžioje, o netekę durtuvų pagelbos per tris dienas susmuks ir liks, kaip ir buvę, nežymi grupė. Susidėję su tautininkais krikščionys juos, per ilgesnį ar trumpesnį laiką, suvalgys. Tą nujaučia tautininkų galvos, del to taip ir branginasi su koalicija.

Jei krikščionys demokratai, tiek su „demokratiška" skraiste, tiek su pliku diktatūros kumščiu, visada pasiliks savo esmėj „krikščionimis", kas reiškia reakcingais liaudies priešais, tai demokratiškai liaudininkų partijai demokratizmas turi visai kitos reikšmės. Svarbiausia liaudininkų ideologijos dogma yra formalė demokratija ir, kai partija tai dogmai neberanda pritaikymo, ji turi pradėti irti. Taip yra su liaudininkų partija. Papečkiai, Rimkos, Dailydės, Toliušiai, Mikulskiai, Vileišiai ir k. yra gyvas įrodymas, kaip klasiniai priešingumai griauna „demokratiškos" partijos pamatus. Šiandieną liaudininkų partija, del diktatūros režimo žiaurumo, viešai neskįla, valdančiųjų smurtas ją dar laiko surišęs bent formaliais ryšiais Bet jei būtų laisvos sąlygos ir koks nors stambus pasisekimas beirstančios liaudininkų organizacijos nesukituotų, ji išsiskaidytų į savo sudėtines dalis. „Rytas" š. m. gegužės 17 d. atsikirsdamas „L. Žinioms" primena liaudininkų „dvilypiškumą", jų norą ir diktatūrai šunuodegauti ir baltą demokratizmo rūbą išlaikyti. Anot „Ryto" liaudininkai **„dargi moka kartais ir politines komedijas vaidinti pasidalindami rolėmis: situacijai išnaudoti vieni jų rodo lojalumo valdovams, kiti norėdami išsaugoti politinę draugų čystatą tuo pat metu atsidėję varo opoziciją".** Prie šitos liaudininkų vadų charakteristikos nič nieko negalima nei pridėti nei atimti. Lietuvos nelaimei, taip iš tikrųjų yra. Kas neprisimena šlykštaus Vileišio sveikinimo Voldemarui, kai tas budelis jo partijos draugus Šiauliuose šaudė, arba Dailydės, Rimkos, Toliušio ir kitų veidmainiavimai ir šlykščiausi šunuodegavimai. Pagaliau, Kvieskos, Žygelio ir Zakarevičiaus kanosa pas Tūbelį, kaipo „koperatininkų" su nuolankiais sveikinimais... Galima būtų dar prisiminti gruodžio perversmą ir liaudininkų rolę jame, arba liaudininkų „kovą" su diktatūra. Mes esame toli nuo to, kad visiems liaudininkams, net visiems vadams, primesti sąmoningą veidmainiavimą, bet visuomeniniai ir politiniai faktai yra matuojami ne asmeniniais norais ir įsitikinimais, o vien tik pasėkomis. Žiūrint į liaudininkų politikos vingius mes matome juose bekauliškumą, šlykštų beprincipiškumą. Partija, kurioj vieni nariai aktingai prieš diktatūrą kovoja, kenčia ir žūsta, o kiti prie diktatorių laižosi, yra nesveika, nevieninga ir ilgainiui ji turi subirėti. Priežastis, kodel liaudininkai išsivažinėja kas sau, yra stoka partijai vieningo socialinio pamato. Nuskuręs Žemaitijos valstietis, karjeristas advokatas, stambus buožė ir dvarininkas nebesuranda diktatūroje bendros kalbos, o juo labiau nebesutaria bendrai veikti. Iš to gaunasi dviveidiškumas: radikalūs žodžiai ir dviprasmiai veikimai, špyga kišenėj ir mandagi šypsena lūpose santykiuose su diktatoriais.

Krikščioniškas „Rytas" ir demokratiškos „L. Žinios", akivaizdoje dar tebeproektuojamos tautininkų kademų koalicijos, pradėjo jau dalytis „komplimentais". Pašalietis, matydamas šitų „demokratų" „išpažintį svetimais griekais" nenorom turi prisiminti lietuvišką priežodį apie katilą ir puodą.

x.

Savanoriai ir saunoriai.

Yra savanorių ir yra saunorių. Yra savanorių, kurie frontuose su priešais grūmėsi ir yra „irgi savanorių", kurie kontržvalgyboje, intendantūroje, etapuose ir įvairiose raštinėse savo medalius ir net kryžius pelnėsi. Yra savanorių „katalikų" ir „tautiškai" nusiteikusių, kurie puikius sklypus, riebias paskolas, geras tarnystes ir kitas malones gavo ir yra savanorių, kurie kalėjimuose ir ištrėmimuose vargsta, kurie ne žemės, bet retežius gavo. Taigi, visokių savanorių yra. Savanorių sąjungoj vadovauja „irgi savanoriai", tikriau sakant „saunoriai", kurių idealai išsisemia tarnybomis, žemės sklypais ir paskolomis. Tos rūšies saunoriai yra fašistų pastumdėliai, jie tik tyko, ką nors daugiau gauti, o kas duoda, jiems nesudaro didelio skirtumo. Voldemaras su savo „vilkais" tokių saunorių tarpe turėjo gerą pasisekimą ir net gegužės 11 d. įvykusiame savanorių suvažiavime voldemarininkai savo triukšmingumu ėmė viršų. Suvažiavimas, fašistinių žvalgybininkų vadovaujamas, visą laiką „sveikino" ir „prašė" vyriausybės ir prezidento. Žiūrint į tuos saunorius galima pamanyti, kad visi Lietuvos savanoriai ėjo kariauti tik del to, kad paskui gavus tarnystę ir po gerą „pirmos rūšies" mieste ir kaime sklypą, na ir paskolos dar. Laimei taip nėra. Daugumas savanorių dar neužmiršo, kad Lietuvai kuriantis buvo kovota ne tik už

savęs aprūpinimą, bet ir platesnius viso krašto ir liaudies reikalus. Žemės klausimas nėra vien tik savanoriams svarbus, bet visai liaudžiai, o tuo tarpu saunorių ponai praeina tylomis pro faktą, kad dvarai yra grąžinami ponams, kad 160.000 ha. žemės ir miško, dėka Smetonos šaikos valdžiai, vėl atateko lenkams dvarininkams. Savanoriai kovojo už Lietuvos liaudies teises, o dabar tos teisės pamintos, biednas Lietuvos gyventojas neturi visai teisių Savivaldybėse gali turėti savo atstovus tik turtingesnieji, o biednuomenė yra beteisė. Argi už tokią Lietuvą kovojo savanoriai? Ką Smetonos ir Voldemaro Lietuva turi bendra su savanorių siekiamąja Lietuva. Apie šnipus, karininkus, aukštus valdininkus ir perkamas dūšias nėra ko kalbėti, bet ar tie tūkstančiai biednų savanorių darbininkų ir valstiečių gali sutikti su tokia Lietuva, kurioje ponai liaudies prakaitu minta ir liaudies kraują geria? Aišku, kad ne. Ateis laikas, pasisakys ir savanoriai, bet jie pasisakys ne taip, kaip saunoriai pageidauja. Nuo jų pasisakymo „tautos vadams" nebus sveika. Dabar gauja pataikūnų, šnipų ir karjeristų gali „atstovauti" savanorius, bet Statkai, Matulevičiai ir kiti voldemariniai ir smetoniniai šnipai parazitai išnyks kartu su savo darbdaviais „ tautos vadais".

Savanoris Bežemis.

Vytauto metai Raseiniuose.

Mūsų Žemaičių stalyčioj šiaip taip ketvirtas fašistų rėžimo pavasaris. Kad ir Vytauto metus „tautos vadai" išmislijo, ale tik sau ant garbės, — metai kaip metai. Melancholiškai kurkė ir kukavo be jokių partijų skirtumo varlės Paraseinio liūnuose, — nors ir jų dabar Lietuvoje šlapioji reptilijų karalija, bet nuobodulys, be pagados atmainos. Špikai slankioja persimetę—nebėra kas kąsti, viskas tylu. Vieni pabėgę, kiti sėdi, treti tuo tarpu špikų veizolams nematyti. Raseinietiški faraonai, kelis kart nagus nusvilę, bijo karšta, nors ir policinėj valstybėj tesijaučia. Lietuvos piliečiai tik prie butelio ir sklepinių fejų. Nagai deržimordoms nors niežti, bet aną kart per pamilką užvažiavę vieną karininko valgomąją, dabar sunkiai beišsitiesia. Iš tos smirdinčios balos kelis jau turėjo net ir fašistų teismas krapštyti. Žmonės, girdėti, jau sudarę sąrašus—iš lūpų į lūpas—kuriems duoti tarnybas prie tėvo Abraomo, už uolumą didelį. Prie žydkapių iškilo gražus, raudonplytis vytautinių metų paminklas. Taip jau viskas buvo nurokuota, atpurškė net iš Kauno ponybės pašvęsti ir duota jam vardas — kalėjimas. Kauno ponybė pastorojo · vietiniams fašistams gerą kvatierą. Augustino pavyzdys pamokė, kad kvatierų klausimas buvusiems galybių nešiotojams yra Lietuvoje aštrus. Šiaip jau įmonė, pagal paskutinį fašistinės mislies ciekį — net su „vodokačka", ant ko visą mėnesį būtų propaguota tautiška pramonė?

Atšilus, ėmė pas mus dygti visokie tautinės minties organizacijų šungrybiai: kuo šlapių vietų — gėrikų brolijos, visokie „očko" leidžia pavasarinį žiedą; visokie atliekami „inteligentai" čia darbuojasi. Jie sako jokio inteligentų krizio nėra — jis tik „Liet. Žiniose". 17.V. įsisteigė dar viena musmirinė kuopa. Pasidarbavo „tėvynės sūnus" Matonas, apkvaršino keletai jaunimo — daugumoj mergaičių — galvas ir susukė jas į juodašimtišką tūtą. Sąmoningo ir pažangaus Raseinių jaunimo nevilioja fašistinių buterbrodų kvapas. Dalis eina „stažą" koncentralkoje ir SDK—uose. Ir visi laukia signalo. O paraseinio liūnuose melancholiškai kurkia ir peri tautiškos reptilijos. *Mikas.*

Raseiniai, 22. V. 1930.

Ponai vagia biedniokai badauja.

Mažeikiai. Mūsų miestelis nedidelis, bet pilnas neturtingų darbininkų, grįtelninkų. Vargas ir badas, ypač žiemos metu, yra mūsų kasdieninis svečias. Vargstame per žiemą, nes neturime darbo, vargstame per vasarą, nes uždirbame mažai. Užtat mūsų „viešpačiai" tautininkai nevargsta. Į tautininkus pas mus susimetė visi karjeristai ir sukti žmonių skriaudėjai. Mažeikuose žodis tautininkas reiškia tą pat, ką vagis, tik su tuo skirtumu, kad vagis tautininkas vagia ir už tai atsakomybės neneša. Toks tautininkas Gurskis, buvęs mūsų burmistras, už vagystę išmestas iš tos vietos ne tik kalėjimo negavo, bet dar iš vogtos miesto medžiagos pasistatė sau antras trobas, sandėlį ir gyvena kuo puikiausiai. Garsus tautininkų vadai notaras Surutas ir šunadvokatis Pavydis už garsias šunybes vienas atsipirko keliais mėnesiais atostogų, o kitas laikinai buvo netekęs teisės stoti teisman bylų ginti. Tuo pasibaigė visa Smetoninė bausmė „tautiškiems" žulikams. Povydis žmogus įtakingas „tautiškuose sferose", į jį kreipiasi žmonės kaipo į tą, kurio žodis „daug sveria", na, o svarus žodis brangiai ir kainuoja. Pasitaiko, kad mūsų „vadai" besidalindami grobiu ir susipeša. Nesenai Povydis „provojosi" su apskrities viršininku, del „apkalbėjimo", (biauri kyšių istorija) ir gavo 2 mėn. kalėjimo, bet ir tų nesėdėjo. Mat savas.

Mž. Sk.

Kaune teisiami socialdemokratai.

Gegužės 28 d. Kauno kariuomenės teismas teisia 8 Lietuvos socialdemokratus, tame skaičiuje 4 studentus žaizdrininkus. Teisiami šie asmens: **Alfonsas Jakubėnas, Ad. Dagys, Alfonsas Gučas, J. Bigelis, Kipras Ausiejus, Stasys Galinis, Kazys Bartuška ir S. Vasiliauskas.** Visi kaltinami priklausime **Respublikos Gynėjų Sąjungai** ir organizavime sukilimo.

Ši byla yra Musteikio agentų suprovokuota jau Voldemarą pavarius. Svarbiausias provokatorius ir vyriausias liudininkas yra šnipas studentas Klaustauskas-Sprindys Jis parašė R. Gynėjų Sąjungos vardu atsišaukimą, pats tą atsišaukimą atidavė žvalgybai ir dabar liudija, kad atsišaukimą buvę aptarę visi kaltinamieji. Žvalgyba Klastauską vadina „inteligentišku informatoriu", jo „inteligentiškumas" pasireiškia tame, kad jis trindamasis tarp opozicinai nusiteikusių studentų suuostė, kurie jų gali būti dabartiniam žmogžudžių režimui pavojingi, ir visus nužiūrėtus asmenis atiduoda dabar kariuomenės budelių teismui pasmerkti. Su tokių „inteligentiškų" agentų pagelba „tautos vadai" žudo, kalėjimuose kankina šimtus Lietuvos socialistų tik už tai, kad jie drįsta neišsižadėti savo demokratiškų įsitikinimų ir nebijo jų reikšti

Kiek menki kaltinimai prieš teisiamuosius yra galima spėti iš to, kad kariuomenės teismas kaltinamuosius rado galima laikyti laisvėj. „Tautos vadams" dabar užsigeidus parodyti savo „nuosaikumą" 8 jaunuoliai yra atiduodami budeliams pasmerkti.

Kariuomenės teismas, panaikinus iš jo apeliacijos teisę, yra lygus dabar karo lauko „teismui". Keli uniformuoti budeliai savo aukas „teisia" sulig valdžios nurodymo. Ne tie, visai nekalti socialdemokratai, turėtų būti teisiami, bet žmogžudžiai „tautos vadai" ir jų kruvinų užgaidų vykintojai uniformuose.

Ats. Redaktorius ir leidėjas: Stasys Dainauskas

Spaustuvė „ZORZA" Vilniuje.